

Nowe miejsce edukacji

Muzeum Historii Żydów Polskich

Monika Koszyńska, kierownik sekcji edukacji dzieci i młodzieży Muzeum Historii Żydów Polskich

Muzeum Historii Żydów Polskich to jedno z niewielu, jak dotąd, udanych przedsięwzięć, zrealizowanych dzięki wytrwałości, dalekowzroczności oraz hojności wielu ludzi i instytucji – zarówno prywatnych, jak i publicznych. Okazała, niezwykle nowoczesna i piękna pod względem architektonicznym siedziba muzeum została wzniesiona w przedwojennym centrum żydowskiego świata – na warszawskim Muranowie. To miejsce szczególne z wielu powodów. Tym chyba najbardziej widocznym i spektakularnym jest sąsiadujący z budynkiem muzeum Pomnik Bohaterów Getta autorstwa Natana Rapaporta i Leona Marka Suzina, do którego już od kilku dziesięcioleci pielgrzymują Żydzi z całego świata, aby oddać hołd ludziom skazanym na śmierć z rąk niemieckich nazistów.

Muzeum jest miejscem wyjątkowym nie tylko ze względów historycznych, ale również z uwagi na to, jak wiele oczekiwań i nadziei wiąże się z tą placówką. Oczekiwań władz miasta, państwa, darczyńców, sponsorów i spadkobierców historii Żydów Polskich oraz każdego mieszkańca Warszawy i Polski, który uważa się za współwłaściciela tego miejsca, do czego ma pełne prawo.

Muzeum jako centrum edukacji

Muzeum, postrzegane jako niezwykle obiekt architektoniczny, przede wszystkim pełni liczne funkcje instytucji publicznej. Pierwsza i podstawowa funkcja Muzeum Historii Żydów Polskich to centrum edukacji o wielowiekowej spuściźnie narodu żydowskiego, który zamieszkiwał i zamieszkuje terytoryjny Polski od prawie 1000 lat. Temu celowi służyć będzie otwarta na jesieni 2014 roku wystawa główna o powierzchni ponad 4000 m², składająca się z 7 galerii opowiadających w sposób chronologiczny dzieje polskich Żydów. Na potrzeby tego zadania część budynku została przeznaczona na nowoczesne centrum edukacyjne, dysponujące czterema, w pełni wyposażonymi salami warsztatowymi, w tym jedną pracownią komputerową, i mającą niebawem otworzyć swoje podwoje – przestrzeń rodzinną dedykowaną dzieciom najmłodszym i ich rodzicom.

Budynek muzeum został otwarty dla publiczności, umożliwiając tym samym rozpoczęcie działalności programowej, w 70. Rocznicę wybuchu Powstania w Getcie Warszawskim – 19 kwietnia 2013 r. Jednak działalność edukacyjną Muzeum Historii Żydów Polskich, mimo braku budynku, dział edukacji muzeum prowadził na szeroką skalę już od kilku lat, organizując konkursy, projekty edukacyjne, zajęcia w szkołach i innych placówkach edukacyjnych na terenie Polski i za granicą.

Natomiast, z oczywistych względów, w pełni rozwinąć skrzydła mogliśmy dopiero wtedy, gdy znaleźliśmy się „u siebie”. Od pierwszego dnia, kiedy znaleźliśmy się w naszym przestronnym, pełnym światła centrum edukacyjnym, wiedzieliśmy, że czeka nas zadanie niebagatelne i niezwykle odpowiedzialne – stworzenie programu edukacyjnego, który zainteresuje młodych Polaków, ale również gości zagranicznych, których, mimo braku wystawy głównej, przybywa bardzo wielu.

Większość osób pracujących w dziale edukacji Muzeum Historii Żydów Polskich ma co najmniej kilkuletnie doświadczenie w pracy dydaktycznej z grupami szkolnymi, niektórzy z nas pracowali wcześniej w szkołach i na wyższych uczelniach. Zda-

-jemy sobie więc sprawę z tego, jak wygląda tzw. rynek edukacyjny, wiemy, do kogo kierujemy swoje działania, i w związku z tym rozumiemy, czego się od nas oczekuje. Staramy się rozmawiać i wsłuchiwać w głosy naszych gości, uczestniczymy w konferencjach edukacyjnych, tworzymy grupę specjalistów – nauczycieli i nauczycieli konsultantów z całej Polski – Ambasadorki Muzeum Historii Żydów Polskich, którzy służą nam radą i razem z nami współtworzą ofertę edukacyjną dla szkół.

Oferta dla szkół

Ofertę stanowią propozycje zajęć, które są realizowane w naszym muzealnym centrum edukacyjnym, ale również w innych przestrzeniach muzeum, np. w przestrzeni wystaw czasowych czy też w holu głównym. Chciałabym zaznaczyć, że dzięki hojności rządu Norwegii i przyznanego nam przezeń 2,5-letniego dofinansowania w formie grantu edukacyjnego, wszystkie zajęcia z naszej oferty możemy prowadzić całkowicie bezpłatnie, co w związku z sytuacją finansową polskich szkół i wielu uczniów wydaje się bardzo atrakcyjne.

Oferta edukacyjna muzeum jest oparta przede wszystkim o podstawowe, obowiązujące we wszystkich szkołach w Polsce dokumenty regulujące działalność programową, czyli o Podstawę programową kształcenia ogólnego. Wiemy, że wyjście z uczniami, np. do muzeum, musi być uzasadnione, dlatego staramy się tak przygotowywać nasze zajęcia, aby wspomagać nauczycieli w realizacji Podstawy.

Po drugie, naszą ofertę edukacyjną adresujemy do wszystkich poziomów nauczania i do wszystkich typów szkół. Obecnie staramy się dostosować ją również dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, korzystając z ekspertyzy i wsparcia specjalistów zajmujących się edukacją osób niedosłyszących i głuchych oraz niedowidzących i niewidomych.

Po trzecie, korzystając z osiągnięć nowoczesnej dydaktyki, zbudowaliśmy nasze zajęcia w taki sposób, aby były one jak najbardziej interaktywne i interdyscyplinarne. Podczas warsztatów wykorzystujemy na przykład zasoby USC Shoah Foundation, czyli największą na świecie bazę video relacji świadków historii, którzy przeżyli Holokaust, będąc ofiarami, ratującymi czy świadkami procesów nazistów lub też wyzwolicielami obozów koncentracyjnych.

Zajęcia podzieliliśmy na pięć cykli tematycznych, których tytuły mają pomóc nauczycielowi w dokonaniu wyboru zgodnego z jego potrzebami:

Cykl I. *Żydowskie sposoby na uświęcanie czasu* – zajęcia poświęcone szeroko pojętemu cyklowi życia żydowskiego.

Cykl II. *Wokół żydowskiej religii, tradycji i nauki* – przybliżenie zasad judaizmu, a także osiągnięć naukowych i literackich narodu żydowskiego.

Fot. Katarzyna
Kryszczuk-Mańkowska

Cykl III. *Żydowskie miejsca – żydowski świat* – prezentacja geografii i dorobku kultury materialnej żydowskiego świata.

Cykl IV. *Polin, czyli 1000 lat historii polskich Żydów* – zajęcia mające na celu ukazanie złożoności i wielowymiarowości historii Żydów na ziemiach polskich, w tym okresu najtragiczniejszego – Zagłady.

Cykl V. *Edukacja obywatelska i antydyskryminacyjna* – zajęcia mające na celu kształtowanie wśród młodzieży otwartej postawy obywatelskiej, sprzeciwiającej się wszelkim przejawom dyskryminacji, rasizmu, antysemityzmu i ksenofobii.

Nasza oferta składa się z 39 różnych zajęć, z których każde trwa 90 minut, czyli dwie godziny lekcyjne, a z doświadczenia ostatniego półroczka wiemy, że bardzo często jesteśmy proszeni o ich przedłużanie bądź wzbogacenie o dodatkowe elementy, takie jak spacer po budynku czy projekcję filmu.

W ofercie znajdują się również propozycje edukacyjnych spacerów po Warszawie, podzielonych tematycznie i dostosowanych do różnych grup wiekowych uczniów.

Mamy też ofertę związaną ze świętami z żydowskiego kalendarza – są to warsztaty, które pozwalają uczestnikom zapoznać się z historią danego święta, jego obrzędowością i filozofią. Jesteśmy też otwarci na tzw. zamówienia specjalne, czyli przeprowadzenie zajęć na zaproponowany temat. Zdarza się też, że

Korzystając z osiągnięć nowoczesnej dydaktyki, zbudowaliśmy nasze zajęcia w taki sposób, aby były one jak najbardziej interaktywne i interdyscyplinarne. Podczas warsztatów wykorzystujemy na przykład zasoby USC Shoah Foundation, czyli największą na świecie bazę video relacji świadków historii, którzy przeżyli Holokaust, będąc ofiarami, ratującymi czy świadkami procesów nazistów lub też wyzwolicielami obozów koncentracyjnych.

prorowadzimy zajęcia w językach obcych: angielskim, francuskim, hebrajskim czy niemieckim.

Staramy się, aby nasza oferta edukacyjna była jak najbardziej zróżnicowana i uniwersalna. Między innymi, nawiązaliśmy współpracę z kilkoma warszawskimi przedszkolami – ich wychowankowie odwiedzają nas regularnie, by uczestniczyć w zajęciach plastycznych i warsztatach fotograficznych, ale też, z czego jesteśmy niezwykle dumni, współpracujemy z oddziałami dziecięcymi kilku warszawskich szpitali i dzięki tej współpracy nasi edukatorzy jeżdżą do dzieci, które, ze względu na swój stan zdrowia, nie mogą przyjechać do nas.

Nauka poprzez doświadczenie

Od jesieni 2014 roku będziemy też prowadzili zajęcia w oparciu o wystawę główną muzeum, do czego solid-

nie się przygotowujemy, tworząc liczne ścieżki zwiedzania, które umożliwią klasom przeżycie niezapomnianego doświadczenia edukacyjnego, zarówno w przestrzeni samej wystawy, jak też w naszym centrum edukacyjnym. Doświadczenie to ma pomóc młodym w zrozumieniu złożoności i bogactwa historii Polski z jej integralną częścią – historią polskich Żydów.

Zdajemy sobie sprawę, że istnieje wiele inicjatyw podejmowanych przez instytucje państwowe, ale też organizacje pozarządowe, mających na celu przybliżenie Polakom historii ich żydowskich sąsiadów, ale mamy też świadomość, że do tej pory działania te miały dość ograniczony zasięg, a ich tematyka często skupiała się tylko na II wojnie światowej i jej skutkach dla narodu żydowskiego. Naszym celem jest zaś pielęgnowanie pamięci o całym dziedzictwie polskich Żydów i rozpowszechnianie tej wiedzy wśród jak największej liczby Polaków, gdyż do tego zostaliśmy powołani.

Wiemy też, że aby to uczynić skutecznie, musimy prowadzić wiele działań równoległych, adresowanych do różnych grup odbiorców, dlatego organizujemy zajęcia dla dzieci i młodzieży, ale też dla nauczycieli – w tym roku szkolnym jest to kurs dla nauczycieli humanistów pt. *Od legendy Polin do wolnej Polski, czyli jak uczyć o 1000-letniej historii Żydów Polskich* oraz intensywny kurs doskonalący oparty o relacje video świadków historii z zasobu USC Shoah Foundation, pt. *Nauuczanie z użyciem relacji w 21. wieku*.

Niebawem rozpoczniemy również kursy antydyskryminacyjne dla kilku grup zawodowych. Współpracujemy z uczelniami wyższymi z Polski i zagranicą, a dla ich studentów prowadzimy zajęcia edukacyjne w formie wykładów i konwersatoriów.

O większości podejmowanych przez nas inicjatyw można dowiedzieć się z naszej strony internetowej, do odwiedzenia której gorąco zapraszam: www.jewishmuseum.org.pl/edukacja.

Wszystkich czytelników zapraszam również do odwiedzenia naszego muzeum, trafić jest łatwo: Muzeum Historii Żydów Polskich, ul. Anielewicza 6, Warszawa. Jeżeli są Państwo zainteresowani zamówieniem zajęć dla swoich uczniów – pełną ofertę można znaleźć na podanej wyżej stronie internetowej, natomiast rezerwacji można dokonać w dziale informacji i rezerwacji: tel. (+48) 22 47 10 301 lub rezerwacje@jewishmuseum.org.pl.